

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 19. Per totam Guairaniam res turbantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Captivorum
misera.

Vidisses in ipsa multitudine adolescentes matribus suis, matres filiis, filios patribus, uxores maritis onustos: & passim maritus uxori filiolum humeris gestanti succollabat. Si quis fugam intentaret, vi retractus crudeliter vapulabat; nec cuiquam impunè licitum erat apud patrem matrèmvè, præ infirmitatè in via deficientes, remanere: sed quo quisque loco fatiscebat, eodem solus cogebatur mori. Ab amplexu morientis filii mater paterque avellebantur, & ne soror fratri morienti oculos clauderet, violenter prohibebatur. Matribus mortuis, proles defectu lactis, aut peribatur, aut ægrè sustentabatur: ejusmodi infantem Socii longo post multitudinem intervallo repertum, priùs baptizatum humeris suis ad castra Mamalucorum retulère, cui, nequicquam renitentibus latronibus, nutricem invenère. Superatis tandem ærumnosissimæ & longissimæ viæ laboribus Piratiningam delati, luculenter & amicè ab Collegii Paulopolitani Sociis excepti sunt. Et quia in ipsa prædonum patria remedium desperabant, terrâ marique ad Januariensem portum perrexère: ubi quid egerint, quid ab Brasiliæ Prætoze, quid ab Senatu, quid ab aliis impetrarint, quomodo inde redierint, cum res hujus anni reliquas evolverim, dicere in animo est. Mamaluci Piratiningam, nono ab discessu mense, cum quindecim captivorum millibus revecti prædam inter se diviserunt, uno ore fatentes, nullibi se feliciùs & numerosius prædatos fuisse.

Sociorum
Paulopolita-
norum bene-
ficientia.

CAPUT
XIX.

Per totam
Guairaniam
res turbantur.

Socii in-
suspicionem
adducitur.

se purgat.

Guiravera
suspiciones
dissipat.

PORRÒ Guairania recenti clade concussa miserè jactabatur, & pravis consiliis suspicionibusque collidebatur: nam Neophytorum Catechumenorumq; quàm plurimi existimabant, eo fine ab Societate in colonias se redigi, quò faciliùs Mamalucis traderentur, passim aientes non esse fidem adhibendam iis, qui toties asseruerant, Mamalucos illis tantùm infestos fore, qui Christo nomen & Hispano Regi non dedissent: plus æquò se esse expertos, utriusque esse noxios: & si præterita perpendantur, plus periculi inesse in oppido coactis, quàm hinc inde per sylvas dispersis: post adventum Patrum plures uno die, quàm multis tetrò annis, Mamalucorum armis periisse. *Quid, inquiebant, hos Patres sequimur? num satis mortuum, num satis vinculorum vidimus? quid nos fictis lacrymis decipi sinimus? Patres se dicunt, ut benevolentia specie deceptos nostris nos hostibus tradant. Patribus crebrum cum Mamalucis consilium est, idemq; utrorumque finis: nos & patriam magno metu liberabimus, si domesticum hostem perdamus.* Auxit suspicionem fama, quâ ferebatur, multos sylvestres Ethnicos insignem cladem Mamalucis intulisse. Igitur nonnulli captabant facinoris patrando occasiones. Socii contrà, sui purgandi causas in vulgus ubique spargentes, vetera & recentia Societatis in gentem universam beneficia referabant: aiebantque, jus Indorum etiam cum æstimationis & bonorum jactura contra malevolos constanter defensum. Villaricanis authores fuisse, ne Guairaniæ populis graves esse vellent. Multas leges ab Rege Catholico in Indorum favorem, admittente Societate, latas esse & promulgatas. In perniciem suam cæcos omnes ruituros, nì Sociorum consilio regerentur. Indignum esse malè suspicari de iis, quos vidissent, spretâ corporum salute, per tot tetrò annos suis animis corporibusque fuisse utiles. Præterea singuli sua merita recensebant, Ruiusius, Cataldinus, Diastanius, Salazarius, Mendoça, Spinosa, Bennavidius, Mola, spretam sæpiùs abs se mortem ob Indorum salutem, diu noctuque ad omnium nutum semper se paratos fuisse, nullas itinerum difficultates subterfugisse, nullum laborem renuisse. Sed ad hæc Barbari, impetu magis quàm ratione regibiles, ferociam potiùs quàm confidentiam ostentabant, rationum acervum novum dolum interpretantes. Periculum itaque in portis erat, cum Guiravera è captivitate Simonis Maçetae beneficio redux repentinus advenit, qui ut traductam suspicionibus Societatis famam cognovit, excaudescens: *Quid, inquit, o populares mei, IESU Socios Guairania servatores per nefas falsis opinionibus opprimitis? Simon Maçeta, ut me vinculis exueret, illis sese induit, tamdiu prædonibus supplex minaxq;, donec liberum me vobis restitueret. Comite Vansurkio libertatem nostram procuraturus, capturusq;, ne quid hostes in nos deinceps audeant, in Brasiliam proficiscitur.* Plus profuit recens & palpabile exemplum, quàm rationum pondus, & Guiravera per Guairaniã disertabundus excurrens suspicionum

maculâs

maculas utcumque absterfit. Sed Villaricæ res turbidæ erant, nam nonnulli cives, conatu temerario, ausi sibi vindicare eos fuerant, qui ex Sancti Antonii oppido è Mamalucorum manibus evaserant: Cui rei, ne novarum suspitionum motivum esset, obnitendum Patres censuere. Sed tamen inter has turbas maximè deplorandum fuit, quod Prætor Guairaniam, Provinciæ suæ præcipuam partem, in tanta calamitate necessario subsidio destituerit.

Post discessum Prætoris, Franciscus Diastanius apud Nivatinguienses pro negotio divertens, ingens malum toti Incarnationis oppido magno cæteræ Guairaniæ bono detexit. Rem breviter exequat. Incarnationis oppidani quondam Antropophagi, Christophori Mendocæ industriâ ita mores mutarant, ut se sequimille familiæ recenter reductæ nihil à veteribus Neophytis differre viderentur. Verùm inter turbamenta surgentis belli, dæmon quorundam ariolorum animos sollicitans eò rem deduxit, ut ab ingressu templi abhorrerent, sermones de rebus Divinis audire nollent, Ethnicos & infantes, ne baptizarentur, absconderent, Cruces everterent, & quod ante in deliciis erat, Sociorum aspectum fugerent: denique apud plerosque omnia pietatis officia ita frigeant, ut omnium iudicio alius populus, quam paulò antè fuerat, & ad antiquam feritatem rediisse, videretur. Dolebat Diastanius lætissimum Evangelii agrum, tot sudoribus excultum, ex feracissimo squalidum ac sterilem factum: cùmque causam diu frustra indagasset, ab adolescente domi educato præter spem totam rem cognovit. Is enim narravit ariolorum id opus esse, quibus dæmone monitore Cruces omnes ludibrio essent: maximam partem Incarnationis incolarum eorum præstigiis dementatam; duo fara ab iis in montium summitatibus constructa, quò confluerent omnis ætatis & conditionis viri fœminæque: in utroque fano ex ariolorum olim mortuorum cadaveribus dæmones oracula, qualia solent, reddere: iis colendis Sacrificulos ex utroque sexu creatos: ipsos oppidi ædituos, & Christianæ catechesi præfectos, maleficio esse infectos, & alios inficere: nihil ibi sacrilegii, nihil in Christum injuriæ prætermitti. Hanc summam inter initiatos religionem esse, viros velut mente captâ cum jactatione phanatica corporis vaticinia expetere; fœminas crinibus passis perpetuum ignem in dæmonis honorem fovere. Nefas esse ossa ariolorum, quæ carnem denuò induisse mentiebantur, manu contingere. Diebus Dominicis & festis eò tantummodo concurrì, eo fine, ut Christianæ conciones & sacra destituerentur. Peractum indicium Diastanius ad Ruifium & alios Socios retulit, quos ingens timor cepit, ne ea principia magnum malum cæteræ Guairaniæ importarent. Decretum itaque est, ut hinc Antonius Ruifius & Christophorus Mendocæ, illinc Franciscus Diastanius & Josephus Domenecus, quanto possent silentio, ad fara comburenda, castigandosque mali authores, pergerent. Rebus sic ordinatis, intemptâ nocte, confecto Sacrificio, indicibus & selectis Neophytis comitati, per tenebrosa loca iter arripiunt. Diastanius & Domenecus sub ortum Solis ad unum è fanis opinione celerius delati, reperere omnia cum indicibus quadrare: nam illud amplum erat, & intus arioli cadaver in secreta templi parte, lecto è duabus columnis pensili impositum, multis sindonibus involutum, & versicoloribus plumis ornatum, summâ cerimonia ac religione colebatur. Foris ædiculæ plurimæ, quibus promiscuè sua jejunia & debacchationes initiati celebrabant: è templi tholo pendebant innumera dæmoni anathemata, qui vicissim suos cultores vanis mendaciorum deliriis ad insaniam usque dementabat. Cùm verò Franciscus Diastanius exquireret, ecquæ solerent dæmones ex his ossibus effutire; comperit nihil illis magis in ore esse, quam bonum nomen Societatis infamare: crebrò asseri, Jesu Socios Indorum ruinam per speciem pietatis querere; eosdem pestem manu facere. Cavendum ab sale exorcitato, cui præsentissimum venenum iuisset: fugiendâ tanquam à peste Societatis templa, sua verò frequentanda: Jesu Socios Deos quidem esse, sed sui comparatione multò minores, sibi que subditos. Diastanius & Domenecus debitum soli Deo cultum putrido ariolorum cadaveri non ferentes, Divino zelo incensi sacrilegum stratum suis manibus deturbant; turpia anathemata & ornamenta refigunt; præteritis facibus inane

CAPUT

XX.

Loquacia
Ariolorum
ossa venerati
oni subducuntur.

Incarnationis
oppidani
pervertuntur.

Indicium
pervertis-
sum.

Fanum Ariolorum.